

У навчанні міжкультурного спілкування за допомогою електронної пошти слід враховувати ціннісні орієнтації молодого покоління Німеччини та України, колективістський і фемінінний характер української, індивідуалістський і маскуліний характер культури німецькомовної комунікативно-мовної спільноти (G.Hofstede), поліхромний характер української та монохромний характер німецької культур (E.T.Hall). Релевантним для міжкультурного спілкування через електронну пошту є знання його учасниками репертуару спільних тем різних лінгвосціокультурних соціумів, а також тем-табу: секс, гроші та доходи, власна історія та нацистське минуле, знищення євреїв тощо. В ситуації опосередкованого спілкування за допомогою електронної пошти особливого значення набуває вміння адекватної передачі та інтерпретації змісту та попередження помилок атрибуції – приписування учасниками спілкування один одному як причин поведінки, так і самих зразків поведінки відповідно до соціальних норм і рольових зразків рідної культури.

Норми соціальної поведінки, представлені знаннями, навичками взаємодії, ціннісними орієнтаціями, які діють у рамках української культури та у німецькомовній комунікативно-мовній спільноті, зумовлюють мовленнєву поведінку їх представників. Наш аналіз електронних листів представників української та німецькомовної комунікативно-мовних спільнот показав, що:

1. Як для німецькомовних, так і для україномовних комунікантів характерним є (в українському варіанті переважно експліцитно виражена) орієнтація на партнера у вираженні прохань, побажань, пропозицій.
2. Німецькомовні партнери на відміну від українських комунікантів уникають догматичної поведінки і надають партнеру можливість не погоджуватись із власною думкою або твердженням, що реалізується мовними засобами для пом'якшення змісту висловлювання: "ich glaube", "ich denke", "ich hab das Gefühl".

Т.О.Стеченко (Чернівці, Україна)

Формування у майбутніх учителів англomовної граматичної компетенції із соціокультурним компонентом

Проблема формування соціокультурної компетенції є однією з актуальних в методиці викладання іноземних мов і була об'єктом дослідження багатьох авторів (Н.Ф.Бориско; Н.Д.Гальскова; В.В.Сафонова; С.Г.Тер-Минасова та ін.). Здійснені дослідження не вичерпують усіх аспектів формування соціокультурної компетенції, зокрема нерозглянутим залишається питання формування у майбутніх учителів англomовної граматичної компетенції (АГК) із соціокультурним компонентом.

Формування АГК неможливе без урахування соціокультурного фактора, оскільки знання значення слів і правил граматики недостатні для володіння мовою як засобом спілкування. Формування АГК є доцільним з

3. Для електронних листів представників німецькомовної комунікативно-мовної спільноти характерна більша порівняно з листами українців прямота у формулюванні питань та прохань.

4. Притаманне представникам німецькомовної комунікативно-мовної спільноти почуття відповідальності за сказане. Характерною рисою вербальної поведінки німецькомовних комунікантів є широке використання модальних прислівників, які посилюють достовірність сказаного (wirklich, bestimmt, sicher(lich), natürlich).

5. У листах українців звертає на себе увагу часте використання "sehr", в той час як німецькомовні комуніканти використовують ширшу палітру градації: ziemlich, ganz, recht, viel zu.

6. Мовленнєва поведінка німецькомовних комунікантів є більш передбачуваною: на початку листа висловлюється подяка за отримане повідомлення, в кінці йдуть різного роду побажання, сподівання та формули прощання. Українські комуніканти частіше вживають ситуативно-нестандартні вирази, більшою мірою характерні для ініціативних листів, а також для інтенсивного листування on line.

7. Відмінності між двома культурами виявляються у реєстрі спілкування: загалом поширена у неформальному спілкуванні за допомогою електронної пошти форма звертання "ти" викликає у частини студентів почуття дискомфорту: Отже в українській комунікативній культурі "ти" асоціюється не зі зміною модальності, а з фамільярністю.

Отже адекватна вербальна поведінка в німецькомовному культурному контексті передбачає оволодіння студентами знаннями про норми взаємодії, цінності та менталітет партнера по спілкуванню, свідоме ставлення до відмінного і спільного між нормами двох комунікативних культур. Цілеспрямоване порівняння автентичних текстів-зразків рідної та німецькою мовами, виявлення та аналіз розбіжностей у вербальній поведінці представників української культури та німецькомовної комунікативно-мовної спільноти допоможе українським студентам запобігти помилкам, спричиненим незнанням культурних норм писемного спілкування.

урахуванням соціокультурних реалій мови, що вивчається, і рідної, власного досвіду студентів, адже всі тонкощі та вся глибина проблем міжмовної та міжкультурної комунікації стають особливо явними при зіставленні іноземних мов з рідною й чужою культури з рідною, звичною (С.Г.Тер-Минасова).

Соціокультурний компонент АГК включає 1) *знання* про традиції, звичаї, традиційно-побутову культуру, повсякденну поведінку, національні особливості мислення народу-носія мови, що вивчається (С.Г.Тер-Минасова); 2) *соціокультурні навички*: сприймати й розпізнавати соціокультурні реалії англomовних країн, вибирати соціокультурну інформацію, яка відповідає мовленнєвій ситу-

ації, та використовувати її у власних висловлюваннях; 3) *соціокультурні вміння*: будувати свою мовленнєву і немовленнєву поведінку у відповідності з нормами, прийнятими в англomовному соціумі, зіставляти національні традиції, досягнення країни виучуваної мови у галузі культури, науки з традиціями і досягненнями свого народу, зіставляти ГС англійської та рідної мов і виявляти ознаки схожості/відмінності, інтерпретувати з точки зору власного досвіду сучасні аспекти життя однолітків в англomовних країнах, виконувати різні соціальні ролі.

Для формування вказаної компетенції необхідно відібрати соціокультурну інформацію, на ґрунті якої розробити комплекс вправ. Соціокультурна інформація відбиралася за такими критеріями: соціокультурна цінність матеріалів, загальновідомість інформації серед носіїв мови, тематичність (Л.П.Голованчук). Для відбору матеріалів за вказаними критеріями нами було проведено аналіз автентичних англomовних текстів (журнали *Digest*, *Times* понад 70 примірників за останні п'ять років), обговорення інформації з носіями англійської мови за допомогою Інтернет (понад 60 осіб), бесіди з англійцями та американцями (понад 15 осіб різного віку). На відміну від інших дослідників, які представляли соціокультурну інформацію у текстах, ми її залучаємо безпосередньо до змісту вправ. Наведемо приклади вправ для формування АГК із соціокультурним компонентом до теми "The Second Type of Conditionals".

Приклад 1. Listen to the extracts from an American magazine and identify the second type of Conditionals.

1. If I'm a student, I shan't smoke on the University premises. It's really forbidden.
2. If I were a student, I'd lie on the grass more to relax.
3. If I study in the USA, I'll have an advisor.
4. If I were 21, I'd be allowed to buy alcohol in bars.
5. I'll dress more informally if I study in the USA.
6. I wouldn't crib if I were a student of a US University.
7. If I study in the USA, I'll have an Identification Card.

Приклад 2. You are yourself and you are going to take part in the discussion on the problem "How you would study and behave in a USA University/college". Put the verbs in the correct form, join parts of the following sentences and it will help you to present the information at the discussion. *Example.* To study in the USA ⇒ an adviser to give me some pieces of advice. *If I studied in the USA, an advisor would give me some pieces of advice.*

1. To study in the USA ⇒ to be always in a seat when the professor enters the classroom.
2. To be a student of a US University ⇒ to dress informally, sometimes not to iron the clothes.
3. To be a student of a US University ⇒ not to crib or cheat.
4. To study in the USA ⇒ to submit all kinds of written papers in time.
5. To study in the USA ⇒ to attend various formal dances, parties organized by diverse clubs, societies, associations.
6. To be afraid of going through the territory of the college ⇒ to ask any member of security to accompany me.

O.V.Terpyak (Kremenets, Ukraine)

Sociolinguistic aspect of teaching apology speech act behaviour

The more we study speech in natural settings, the more we find variation within every speaker, reflecting who the speaker is addressing, where the speaker is, what the social event may be, the topic of discussion, and the social relations communicated by speaking. The regularities in these features of speech make them as amenable to analysis as the abstracted rules called grammars. Competence in speaking includes the ability to use appropriate speech for the circumstance and when deviating from the normal to convey what is intended.

If we wish to master a foreign language we need to become communicatively competent in that language. Linguistic accuracy is important for this communicative competence but is not sufficient. In acquiring the new language one needs to assimilate rules that will guide the learner in the choice of appropriate forms. In other words, successful speaking is not just a matter of using grammatically correct words and forms but also knowing when to use them and under what circumstances.

Communicative competence incorporates grammatical competence, discourse competence, and sociolinguistic competence. As the goal of the language course is to enable students to reach a level of communicative competence, then three components are necessary.

The sociolinguistic component refers to rules of speaking which depend on social, pragmatic, and cultural elements. Thus, which linguistic realization we choose for making an apology or a request in any language, it might depend on the social status of the speaker and/or hearer, and on age, sex, or any other social factor. Furthermore, certain pragmatic, situational conditions might call for the performance of a certain speech act in one culture but not in another.

It seems that every language develops a set of patterned, routinized utterances that speakers use regularly to perform a variety of functions, such as apologies, requests, complaints, refusals, compliments, and others. By using a routinized utterance of this kind, the speaker carries out an act with respect to the hearer. In formal terms, the routinized utterance carries both a basic, prepositional meaning ("I am cold" = the speaker is feeling cold) and an intended effect or illocutionary meaning (e.g., "I am cold" = under the given circumstances the speaker is requesting to close the window). Speakers of the language recognize the illocutionary force of an utterance by pairing up the situational information within which the utterance has been produced with the content of that utterance.